

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Prima pars quæsitæ resolvitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

scire non potuit naturaliter. Ex quo patet falsum A
ac ruinosum esse fundamentum Vazquezii.

ARTICULUS V.

Verum Angeli secreta cordium, & mysteria gratiæ, naturaliter cognoscere possint?

§. I.

Prima pars quæsti resolvitur.

100. **D**ico primò: Angeli non possunt per vires suæ naturæ, & seclusâ Dei revelatione, aut speciali directione cogitantis, secreta cordium, seu humanæ aut angelicæ mentis cogitationes & affectus certò cognoscere. Ita D. Thomas hic art. 4. & communiter Theologi contra Durandum in 2. dist. 8. quæst. 5. docentem Angelos posse naturaliter cognoscere cogitationes & affectus mentis præsentis, non tamen futuros. Cui sententiæ favent Henricus & Hervæus, existimantes Angelos posse naturaliter cognoscere cogitationes cordium, quantum ad substantiam, quamvis ipsas non possint cognoscere, quantum ad modum, seu quantum ad ordinem, & terminationem quam dicunt ad tale objectum, aut talem finem in particulari.

101. Probatur primò conclusio ex illis locis Scripturæ, in quibus tanquam singulare Dei attributum refertur, quòd ipse est inspector seu scrutator humanorum cordium, 1. Regum 16. *Homo videt ea quæ parent: Dominus autem intuetur cor.* 2. Paralip. 6. *Tu solus nosti corda filiorum hominum.* Et Jeremiæ 17. *Pravum est cor hominis & inscrutabile, quis cognoscat illud? Ego Dominus scrutans corda & renes.* Quæ verba exponens D. Hieronymus ait: *Hinc id scimus quòd nullus scit cogitationes hominum, nisi solus Deus.*

102. Respondet Durandus, id verum esse de cogitationibus hominum futuris, non tamen de præsentibus.

Sed contra: Scriptura hæc duo distinguit in Deo, & ut diversa attributa illi propria laudat, nempe esse præscium futurorum, & esse inspectorem cordium: primum quidem Isaiæ 42. & aliis locis articulo præcedenti citatis: alterum verò Actuum 1. Psalmo 7. & aliis locis, quæ jam retulimus. Hinc Tertullianus libro 5. contra Marcionem cap. 15. ut ostendat Deum Marcionis non esse verum Deum, provocat illum ut *et futura prænuntiet, & occulta cordis revelet.* At si solum esset proprium Deo cognoscere consilia cordium futura, & si Angeli possent videre cogitationes & affectus quos actu homo habet & format in mente, hæc duo non essent diversa; unum enim includeretur in alio, ut patet: Ergo Scriptura locis citatis docet esse proprium Deo cognoscere cogitationes & consilia quæ homo actu habet in corde. Unde Isidorus Pelusiota libro 3. Epist. 156. *Ea quæ cogitatione voluntur (inquit) minime Diabolo cognita sunt. Hoc enim digne duntaxat potentia, quæ corda nostra sigillatim spaxit, peculiare est.*

103. Secundo probatur conclusio. Scriptura & SS. Patres probant Christum fuisse verum Deum, ex eo quòd internas mentis cogitationes cognoverit: At si cognoscere secreta cordium, non esset actio Deo propria, & posset alteri quam Deo, nempe ipsi Dæmoni, naturaliter convenire, non bene ex ea inferretur Christum esse Deum: Ergo

cognoscere secreta cordium, est actio Deo propria, & nulli creaturæ humane vel angelicæ potest naturaliter competere. Minor & Consequenter patet. Major autem probatur ex Joann. meripsum aliquibus qui in ipsum se credere profitebantur, quia eorum corda à se aliena esse cognoscebat: ex quo infert Evangelista, in hac sententia perhiberet de homine; ipse enim sciebat quòd esset in homine. Laudatur etiam in Evangelio Nathaniel, quòd ex eodem indicio agnoverit Christi Divinitatem. *Noverat enim (inquit Cyrillus Alexandrinus) solum Deum scrutatorem esse cordium, nec uni alteri mentem hominis patere.* Item Chrysostomus serm. 50. dicit Pharisæo, cujus cor Christus cognoverat: *Cape eius divinitatis mysterium. Audi eum peccatorum tui penetrasse secretum. Aspice eum ad cogitationum tuarum latebras pervenisse. Intellige eum cordis tui tacita nudare consilia.* Et serm. 94. *Dum Pharisæi cordis patefecerunt arcana, ipsi fuisse totius Prophetiæ demonstravit auctorem.* Eodem argumento utitur Hieronymus in cap. 17. Jeremiæ, ubi ex illo Lucæ 11. *Vi videt lesu cogitationes eorum, sic ratiocinatur. Nullus potest videre cogitationes eorum, nisi solus Deus: Ergo Christus est Deus.*

104. Tertiò suaderi potest conclusio ex aliis Scripturæ locis, in quibus ex prophetia, & cogitatione cogitationum cordis, probatur Deum habitare in mentibus eorum hominum qui eas cognoscunt; quòd non esset necessarium, nec bene colligeretur, si alius quam Deus posset revelare corda hominum. Sic 1. ad Corinth. 14. Paulus ait, quòd si quis Gentilis in cætum Christianorum intret (loquitur Apostolus de suo tempore in quo fere omnes profitebantur) *convincatur ab omnibus, diiudicatur ab omnibus, & occulta cordis eius manifesta fiunt, & ita cadens in faciem, adorabit Deum, pronuncians quòd verè Deus in vultu, quia scilicet manifestatis occulta cordis humani, quòd nemo potest facere nisi Deus.*

Quartò probatur conclusio hac ratione probabili, quam variis in locis insinuat D. Thomas. Actus liberi nostræ voluntatis debent esse perfectè sub eius dominio: At non haberet voluntas plenum & perfectum dominium suorum actuum, si ipsa invitè esset naturaliter aliis creaturis conspicua ejus electio & deliberatio; esset enim hæc electio, ut ita dicam, quasi juris publici, nec perfectè pertineret ad suum principium: Ergo non patent alienis oculis cordis humani secreta.

Denique probatur conclusio ratione fundamentali: Angelus non potest naturaliter cognoscere nisi ea quæ pertinent ad ordinem hujus universi, cujus est pars: At qui actus liberi voluntatis secretæ, intra eam sistentes, nullumque inferentes effectum ad extra, ad ordinem universi non pertinent, sed sunt extra & quodammodo supra ipsum: Ergo non possunt naturaliter ab Angelo cognosci. Major est certa: Tum quia Angelus habet solum species representativas eorum quæ ad hoc universum pertinent: Tum etiam, quia oportet assignare aliquem terminum cognitioni Angelicæ; non potest autem alius terminus illi assignari quam latitudo totius universi: Tum denique, quia si cognitio naturalis Angeli ad ea quæ non pertinent ad universum se extenderet, non esset ratio cur potius se extenderet ad unum quam ad aliud, & sic omnia possibilia & futura contingentia attingeret.

Minor autem probatur : Ordo universi consistit in hoc quod causæ particulares habeant concatenationem cum universalibus, seu in hoc quod inferiora regantur & moveantur per superiora, ut docet D. Thomas quodlib. 6. Unde aliqua causa inferior & particularis, ejusque operatio ad ordinem universi pertineat, debet habere necessariam cum aliis causis naturalibus & universalibus connexionem, esseque apta moveri ab illis: è contra verò si aliqua causa particularis sit talis conditionis & eminentiæ, ut in aliis operationibus non dependeat à causis naturalibus & universalibus, sed à solo Deo, qui est causa & supra totum ordinem universi, oportet quod tales operationes sint extra, & quodammodo supra totum ordinem universi: voluntas autem humana, ratione libertatis & perfecti domini quod habet in suos actus liberos, talis est nature, perfectionis, eminentiæ, ut in illis à solo Deo dependeat; quia solus Deus potest ei illam, & intra ipsam operari: Ergo actus liberi voluntatis creatæ ad ordinem universi non pertinent, sed extra ipsum & quodammodo supra ipsum existunt.

Hanc rationem insinuat S. Thomas hic art. 2. ubi ex eo quod voluntas rationalis creaturæ, à solo Deo subjaceat, & ipse solus in eam operari possit, infert cogitationes cordium & affectus voluntatis, à solo homine illos actus eliciente, à solo Deo cognosci posse: juxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 2. *Quæ sunt hominis, nemo novit, nisi spiritus hominis qui in ipso est.* Ad quæ verba idem S. Doctor sic ait: *Nec Angelus bonus, nec malus, ea quæ in corde hominis latent scire potest, nisi per aliquos effectus manifestantur.* Cuius ratio accipi potest ex ipso verbo Apostoli, qui dicit eam rationem spiritum hominis cognoscere quæ in corde hominis latent, quia in ipso homine est. Angelus autem neque bonus neque malus illabitur menti humana, ut in ipso corde hominis sit, & intrinsecus operetur, sed à solo Deo proprium est. Unde solus Deus est cognoscitor cordis hominis, secundum illud 1ob. 23. *Ecce in celo testis meus, & in excelsis confitebor.*

Eandem rationem fufius expendit idem S. Doctor quæst. 8. de verit. art. 13. his verbis: *Angeli naturaliter cognoscit per formas sibi indicatas, quæ sunt similitudines rerum in natura existentium: motus autem voluntatis non habet dependentiam, nec concatenationem ad aliquam causam naturalem, sed solum ad causam divinam, quæ in voluntate sola imprimere potest.* Unde motus voluntatis, & cordis cogitationes, non potest cognosci in aliquibus similitudinibus rerum naturalium, sed solum in essentia divina, quæ in voluntatem imprimit; & sic Angeli cognoscere non possunt cogitationes cordium directè, nisi in verbo eorum revelentur.

Denique idem S. Doctor quæst. 16. de malo art. 8. sic dicitur: *Id quod cadit sub ordine superioris non potest cognoscere inferior causa, sed solum superior causa movens, & ille qui movetur. Si quis autem civis est sub preposito, tanquam sub imperante causa, & sub Rege tanquam sub suprema, non poterit prepositus cognoscere circa civem si quid immutavit Rex circa ipsum ordinaverit; sed hoc scit Rex, & civis qui movetur secundum ordinem Regis. Unde cum voluntas interior non possit ab alio nisi à Deo moveri, cuius ordini immediatè subest motus voluntatis, & per consequens voluntaria cogitationes, non potest cognosci neque à Daemonibus, neque à quovis alio, nisi ab ipso Deo, & ab homine voluntè & vegetante. Ex his,*

A Inferes primò, quod cum D. Thomas probat actus liberos interios non cognosci naturaliter ab Angelis, quia quæ sunt à voluntate creatæ soli Deo subjacent; discursus ejus non resolvitur in illud principium: *Quæ sunt à solo Deo, sunt soli Deo cognita*, ut falsò existimant Suarez & alii Recentiores (nam principium illud sic acceptum manifestè falsum est, ut patet in materia prima, elementis, cælis, & Angelis, quæ omnia sunt à solo Deo, & tamen nota sunt intellectui creato) sed potiùs in istud: *Quæ sunt ab aliqua causa, mota à solo Deo, sunt soli Deo cognita*, dummodo tamen non sint ab ea causa, in ordine ad universum, vel ad aliquid ad ipsum pertinens; & hujusmodi sunt ea quæ sunt à sola voluntate creatæ, id est, quæ ab ejus dominio plenè dependent, & intra ipsam sistunt. Ex quo solvitur id quod posset dici de actibus necessariis, liberè interioribus, qui sunt à sola voluntate à Deo mota; quia non sunt à voluntate cum dominio, sed elicitivè tantum; insuper dicunt ordinem naturalem ad ipsam, tanquam proprietates, vel tanquam aliquid ad ejus complementum naturaliter requisitum.

Dices, hanc rationem ita explicatam convincere, Angelum nullo modo posse cognoscere secreta cordis aliorum, etiamsi ad ipsum dirigantur: quia adhuc posita tali directione, manent extra ordinem universi, & consequenter extra objectum proportionatum intellectus angelici.

C Sed negatur sequela: Quilibet enim intellectus angelicus habet virtutem proportionatam ad intelligenda quæcumque pertinent ad ordinem universi, & ad seipsum cognoscendum: unde si modò aliquis Angelus extra universum crearetur, intelligeret seipsum, & omnia ad se pertinentia; secus verò illa quæ sunt in hoc universo, ad quod, ut supponimus, non pertineret: hoc autem ipso quod ad aliquem Angelum diriguntur actus interni aëterius, ex vi talis directionis, incipiunt ad illum pertinere, & consequenter ingredi latitudinem objecti proportionati sui intellectus; imò & incipiunt etiam pertinere quodammodo ad ordinem universi, quia illa pertinent ad ordinem universi, quæ vel ad ipsum, vel ad aliquam illius partem ordinantur. Nec tamen inde licet inferre, hoc ipso tales actus internos ab omnibus Angelis cognosci; utpote cum omnes Angeli habeant virtutem naturalem ad omnia cognoscenda quæ pertinent ad universum, Respondetur enim, quemlibet Angelum naturaliter quidem cognoscere quæcumque pertinent ad universum absolute & simpliciter, secus tamen quæ secundum quid tantum ad illum spectant: ex eo autem quod actus liberi unius Angeli ad alium dirigantur, incipiunt pertinere secundum quid tantum ad universum, utpote in ordine tantum ad illum Angelum ad quem diriguntur; & sic non est necesse ut ab omnibus cognoscantur, sed ab illo solum ad quem diriguntur; ut latius exponens infra, cum agemus de locutione & illuminatione Angelorum.

E Inferes secundò, actus liberos nostræ voluntatis, & actus inter nos liberè ab intellectu nostro procedentes, esse naturaliter cuilibet alteri intellectui creato occultos, nedum quoad modum libertatis, sed etiam quoad substantiam: quia cum sint independentes quoad substantiam à causis naturalibus, non pertinent ad hoc universum, etiam quoad substantiam & entitatem. Secus dicendum est

Disp. 15.
art. 1.
& 2.
110.

Est est

est de actibus potenciarum sensitivarum exter-
narum aut internarum, & de actibus appetitus
sensitivi: illi enim pendunt a causis universali-
bus, & sic ad ordinem universi pertinent.

§. II.

Aliud corollarium notatu dignum.

112. **E**X dictis etiam inferitur contra Scotum, Ga-
brielem, & aliquos Recentiores, Angelos ex
vera impotentia intrinseca, & non ex sola subtra-
ctione concursus divini, secreta cordium ignorare.
Patet hoc corollarium: Primò quia supra ostendi-
mus, Scripturam & SS. Patres tribuere Deo cog-
nitionem secretorum cordis, tanquam speciale
ejus excellentiam & prerogativam: non esset au-
tem specialis Deo excellentia, si esset proportio-
nata virtuti naturali Angeli, & si Angeli cordis
non ignorarent, sed solum, ut docent prædicti
Auctores, quia Deus eis negaret concursum na-
turalem, sicut negavit igni Babylonico: Ergo
quòd Angeli cordium secreta ignorent, provenit
ex vera impotentia intrinseca, & non ex sola de-
negatione concursus divini.

Secundo, Scriptura & SS. Patres supra relati
probant Christi Divinitatem ex cognitione &
manifestatione secretorum cordis: At hæc proba-
tio parum soliditatis haberet, si Angelus natu-
raliter, & cum concursu Dei connaturaliter sibi
debito, ea penetrare valeret: posset enim aliquis
merito dicere, non sequi Christum esse Deum ex
eo quòd secreta cordis penetraret & manifestet, sed
ad summum esse Angelum, cum quo Deus se-
cundum naturalem ejus exigentiam concurrat:
Ergo idem quod prius.

Tertio, Alii SS. Patres relati dicunt, Angelos
æque non cognoscere secreta cordis, ac non cog-
noscere futura contingentia: Sed futura contin-
gentia non cognoscunt ex vera impotentia intrin-
seca, ut supra ostendimus, & fatentur Adversarii:
Ergo nec cordium secreta.

Quarto, Juxta hanc Scoti sententiam, cognitio
cogitationum cordis non esset miraculosa, sed po-
tius esset cessatio illius miraculi, quo Deus impe-
dit talem cognitionem: sicut restitutio concursus,
quem Deus igni Babylonico denegaverat, non fuit
miraculum, sed potius fuit cessatio illius miraculi,
quo naturale ignis operationem impeditur: Sed hoc
videtur absurdum: Ergo &c.

Quinto, Angelus potest solum naturaliter cog-
noscere ea quæ pertinent ad ordinem universi,
ejus est pars: Sed actus liberi voluntatis creatæ
ad ordinem universi non pertinent, sed sunt extra,
& quodammodo supra ipsum, ut supra ostendi-
mus: Ergo non potest illos naturaliter cognosce-
re: subindeque illos ignorat ex defectu poten-
tiæ, & non ex sola denegatione concursus divini.

Denique contra eandem sententiam valdè ur-
get, quòd Deus nunquam privat totum aliquod
genus causæ (saltem à principio suæ conditionis)
concurso connaturaliter debito ad aliquam actio-
nem, ad quam habet naturalem inclinationem &
virtutem proportionatam alias inclinatio illa &
virtus essent frustra. Nec valet si dicas, hunc con-
cursum denegari ex rationabili causa, ne scilicet
Dæmones acrius hos impugnent, cognitibus cog-
itationibus nostris. Nam illa ratio non habet lo-
cum in bonis Angelis; & licet mali cognoscerent
cogitationes nostras, aliunde tamen possent liga-
ri, & ne nos infestarent arceci.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objiciunt in primis Adversarii quòdam
simonia SS. Patrum, asserentium Ange-
los suas cogitationes & affectus mutuo cognos-
cere. Ita videtur sentire Venerabilis Bedæ libro
2. in Job cap. 7. ubi ait: Non enim quidquam af-
fectuum suorum adinvicem latere spiritus potest: fru-
plices enim creature, nullam habentes quasi ob-
sculum corpulentum, perspicua sibi sunt. Et D. Gre-
gorius libro 18. Moralium cap. 27. alius 31. in
beatitudine resurgentium, inquit, unus erit perspi-
cabilis alteri, sicut ipse sibi: & cum unusquisque
intellectus attenditur, simul conscientia penetratur.
Unde concludit, civitatem Beatorum allegori-
cè vocari vitrum mundum; & immediate post
subjicit: Nunc autem corda nostra, quando in
hac vita sumus, quia ab altero in alterum videri non
possunt, non intra vitrea, sed intra latea vascula
concluduntur.

Respondeo illos SS. Patres solum velle quòd
Angeli non impediuntur propter membrorum
corpulentiam, sicut homines, ne unusquisque
mentem alterius penetraret & cognoscat. Nam
ait D. Thomas hic art. 4. ad 1. Cogitatio motus
hominis non cognoscitur ab alio, propter duplex im-
pedimentum, scilicet propter grossitatem corporis, &
propter voluntatem claudentem sua secreta. Primum
autem obstaculum tollitur in resurrectione, nec est
in Angelis: sed secundum impedimentum manet
post resurrectionem, & est modo in Angelis.

Objiciunt secundo: Magi à Dæmonibus in-
fructuè revelant interdum secreta cordium, ut de
Alberico quodam Mago testatur D. Augustinus
lib. 1. contra Academicos cap. 6. Item Dæmo-
nes afflictae energumenis, cognoscunt imperia
mentalia quæ Exorcistæ illis imponunt, ut
quòd exhibeant reverentiam erga talem rem lu-
gram: Ergo Angeli possunt naturaliter cogita-
tiones cordium cognoscere.

Respondeo Dæmones interdum revelare ali-
quas cogitationes cordis humani, non quòd cer-
tò intelligant, sed quia ex immutatione inter-
terna temperamenti corporis, vel ex quibusdam
externis indicibus illas explorant, & conjectura-
liter cognoscunt. Nam ut resè ait D. Thomas
hic art. 4. possunt Dæmones per indicia externa,
vel pulsibus, immutationem vultus, & alia
corporis affectiones, deprehendere affectus
mentis; quòd & medici faciunt, sed illi è mo-
liùs, quòd subtilius hujusmodi mutationes cor-
porales advertunt & expendunt. Idem docet
Cassianus Collat. 7. cap. 1. his verbis: Nulli du-
bium est, quòd possint spiritus immundi cogitationem
nostrarum attingere qualitates, sed indicibus sui ser-
vilibus forissecus colligentes: id est ex nostris dispo-
sitionibus aut verbis, ac studiis in qua propensio or-
spexerint nos inclinari. Ceterum illas, quæ necesse
de internis anima prodierint, adire omnino non po-
sunt. Ipsas quoque cogitationes quas ingerunt, &
strum susceptæ, vel quemadmodum susceptæ sint, non
per ipsius anima naturam, sed per illam interio-
rem motum, qui in abditis eius absconditur, &
ut manifestis aliquid exprimat, in medullis, ut
dixerim, spiritus latitantem; sed ex motibus adeo
indicibus exterioris hominis deprehendunt: cum boni
à prudentibus quoque viri sepius fieri viderent
mus, ut scilicet interioris hominis statum, & se-
gura & vultu, seu quietate exterioris agnoscerent.